

Kronikker i Adresseavisen

kan være inntil 5500 tegn inklusiv mellomrom.
Send tekst med bilde av kronikkforfatteren til kronikk@adresseavisen.no

8. desember 2015 vedtok et enstemmig storting at jordvernmålet skulle styrkes betydelig.

Vern av matjord er kommunenes ansvar

Jordvern: «Det hviler et særlig stort ansvar på de lokale politikerne i Trondheimsregionen, på Jæren og i kommunene rundt Oslofjorden. Det er i disse områdene vi har størst utbyggingspress og hvor de mest produktive jordbruksarealene ligger» skriver kronikkforfatterne. Bildet viser Jakobsli gård, med Ranheim og Trondheimsfjorden i bakgrunnen. Foto: BERDAL DRONEFOTO

Kronikk

JØRN ROLFSEN
Adm.dir.
Landbruksdirektoratet

GEIR GRØNNINGSÆTER
Direktor
Landbruksdirektoratet

Mens vi i 2015 omdisponerte 6300 dekar dyrka mark til utbyggingsformål skal vi i 2020 ikke omdisponere mer enn 4000 dekar dyrka mark per år. Kommunepolitikere i Norge har en avgjørende rolle for å oppfylle en slik strategi. De er nødt til å gå noen ekstra runder med seg selv for de beslutninger å gjøre dyrka jord om til boliga-realer eller næringsområder.

Å sørge for at innbyggerne i et land får tilgang på nok mat, er definert som en samfunnsmessig fellesoppgave. For Norges del betyr det å legge til rette for at innbyggerne får fatt i den maten de ønsker seg. Matforsyningen er med andre ord etterspørselsstyrt. Etterspørselen representerer en blanding av sjømat og mat fra landbruket.

Norge har i 2016 litt over 5,2 millioner innbyggere som etterspør mat. Ved siste landbruks-telling i 2010 ble det registrert et jordbruksareal på litt i underkant av 10,8 millioner dekar. Omtrent 9,8 millioner dekar er i produksjon, viser oppdaterte

tall over søknad om produksjonsstøtte for i år. Det vil si at vi disponerer 1,88 dekar jord for å dyrke mat til hver av oss.

Eller sagt på en annen måte: 2,6 prosent av Norges landareal er dyrket mark i drift. Gjennomsnittet for OECD-land er på rundt 35 prosent. Disse tallene forteller at i Norge er matjord en knapp ressurs. I tillegg har vi naturgitte forhold som begrenser produksjonen sammenlignet med land som ligger lenger fra Arktis.

I 2004 ble det omdisponert 11 653 dekar dyrket mark. Dette året vedtok regjeringen at innen 2010 skulle omdisponert areal være halvert. Målet er ikke helt nådd, men det omdisponerte arealet har ligget rundt 6000 dekar siden 2010. I 2015 ble resultatet 6341 dekar.

For ett år siden vedtok Stortinget å heve ambisjonsnivået ytterligere – til ikke mer enn 4000 dekar årlig omdisponert mark til bolig-, nærings- og samferdselsformål innen 2020. Vi skal legge oss i selen for å bevare mest mulig av matjorden vår. Stortinget erkjenner at naturen bruker svært lang tid på å erstatte den matjorda som blir tatt ut av produksjon.

Jordvern handler om å sikre våre etterkommere muligheten til å fortsatt kunne produsere mat i eget land som ikke kommer fra sjøen. Per i dag baserer det norske kostholdet seg med

om lag 50 prosent av menyen fra norsk jordbruksproduksjon. Resten er sjømat og importert mat.

Den globale matvaresituasjonen tilsier at hvert land må ta et eget ansvar for sin egen og verdens matproduksjon. I 2011 passerte jordas befolkning sju milliarder mennesker. I 2050 er den beregnet til å være ni milliarder mennesker.

FNs mat- og jordbruksorganisasjon (FAO) har beregnet at den globale matproduksjonen fram til 2050 må økes med 70 prosent for å sikre verdens befolkning nok mat. Det krever mer matjord – ikke mindre.

Landbruksdirektoratet har ansvar for å forvalte det politisk vedtatte importvernet for matvarer. Derfor kjenner vi det globale matvaremarkedet godt. Det er i god balanse i dag. Vi vet ikke hvordan det vil tale en situasjonen med ni milliarder forbrukere og klimaendringer som gjør store jordbruksarealer verden over blir mindre egnet til å produsere mat.

Landbruksdirektoratet kjenner også den norske matjordressursen godt som ansvarlig forvalter av regelverket på nasjonalt nivå.

Av de 9,8 millioner dekar jordbruksjord i drift, er ca. 8,1 millioner dekar fulldyrket.

Vi vet også at det i tillegg til dagens jordbruksareal i drift finnes 12,5 millioner dekar jord

som er dyrkbar – men med et lavere produksjonspotensial enn dagens dyrka jord. Og kostnadene til oppdyrking er svært høye.

Som en oppfølging av Stortingets behandling av jordvernstrategien fikk **Landbruksdirektoratet** to utredningsoppdrag fra Landbruks- og matdepartementet.

Det ene var å vurdere forsterking av vernebestemmelsene i jordloven. Vår konklusjon er at bestemmelsene i loven bør justeres for i større grad å legge til rette for å opprettholde og øke grunnlaget for matproduksjon også i fremtiden.

Det andre oppdraget var å utrede endringer i lovgivningen som vil begrense og sikre åpenhet om opsjonsavtaler om kjøp av dyrka og dyrkbar jord for utbygging.

Med opsjon menes at en utbygger betaler for å ha forkjøpsrett til et areal i fremtiden. Utbygger betaler for å få tilgang til de beste arealene som ofte kan være verdifull dyrka mark som det er viktig å sikre for matproduksjon. Ofte er disse avtalene «hemmelige», da bare partene kjenner dem.

«I Norge er matjord en knapp ressurs.»

Debatt

Diskuter kronikken

Alle våre kronikker publiseres på adressa.no/meninger. Her kan du skrive kommentarer om saken.

Landbruksdirektoratets råd er at det ikke lenger bør være tillatt å inngå denne formen for avtale mellom utbygger og grunneier.

Den vedtatte jordvernstrategien er nasjonal. Ansvar for å iverksette den, ligger hos kommunene som lokal arealplanmyndighet. Dette gjelder alle kommuner.

Det hviler et særlig stort ansvar på de lokale politikerne i Trondheimsregionen, på Jæren og i kommunene rundt Oslofjorden. Det er i disse områdene vi har størst utbyggingspress og hvor de mest produktive jordbruksarealene ligger. Det er her det må fattes ansvarlige beslutninger lokalt som gjør at man når jordvernmålet nasjonalt.

Allment aksepterte prinsipper for god byutvikling er fortetting, transformasjon, bygge innover, bygge tett og bruke rekkfølgebestemmelser.

Ved å følge slike prinsipper kan man unngå å bygge på den beste matjorda.

